

Wydział Wzornictwa

Akademii Sztuki w Szczecinie

Recenzja pracy habilitacyjnej Zleceniodawca recenzji

Recenzję napisałam w związku z Uchwałą Nr RDSzPiKDzSz/30/2024 Rady Dyscypliny Sztuk Plastycznych i Konserwacji Dzieł Sztuki Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 08.11. 2025 roku w sprawie powołania Komisji Habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr Bognie Sroce-Musze w dziedzinie sztuki w dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki, w której zostałam powołana na recenzentkę w w/w postępowaniu.

Podstawowe dane o habilitancie

Bogna Sroka-Mucha urodziła się 20 lipca 1979 roku w Jarosławiu. W latach 1994–1999 uczęszczała do Liceum Plastycznego w Jarosławiu, a w 1999 roku rozpoczęła studia na Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, które ukończyła w 2004 roku z wyróżnieniem. Jej twórczość koncentruje się na ilustracji, eksperymentach artystycznych i projektowych. Inspirują ją m.in. Zofia Stryjeńska oraz Tove Jansson, które wpłynęły na charakter i wszechstronność Jej twórczości.

Po studiach zaczęła współpracować z wieloma wydawnictwami prasowymi, takimi jak „Elle”, „Newsweek” czy „National Geographic”. Zajmowała się również ilustracją książkową i tworzyła prace artystyczne, jak grafiki i instalacje. Uczestniczyła w wystawach, organizowała warsztaty oraz była asystentką w Pracowni Książki na ASP w Krakowie w (2007-2008).

W 2008 roku wydała książkę „Przemyt”, która zdobyła uznanie i została zaprezentowana na Biennale Ilustracji w Bratysławie. Dalsze jej działania artystyczne obejmowały tworzenie sitodruków i udział w międzynarodowych wystawach. W latach 2011–2013 pełniła funkcję kierowniczkę pracowni graficznej w Policealnym Studium Plastycznym, a od 2015 roku jest adiunktem na Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, gdzie uczy przedmiotu z Ilustracją i komiks.

Jej pasją stanowią autorska animacja oraz tworzenie scenariuszy czy pisanie książek dla najmłodszych. W 2014 roku obroniła pracę doktorską na Akademii Sztuk Pięknych w Katowicach pt. „Czapu Czipu – autorska bajka w książce i animacji.” Następnie zdobyła dofinansowanie na produkcję serii filmów animowanych, której efektem była seria „Czapu Czipu” – 26 odcinków wyemitowanych w TVP ABC, aktualnie można obejrzeć na platformie VOD. Udział w międzynarodowych festiwalach filmowych, takich jak TIFF Kids czy Cartoon Forum, stanowił ważny etap jej kariery.

Współpracowała z wieloma wydawnictwami, m.in. Egmont, HarperCollins oraz Adamada. Stworzyła również autorską serię książeczek dla dzieci „Czapu Czipu”, które zdobyły uznanie w Polsce i za granicą, w tym nagrodę „Nagroda Rodziców 2020”. Dodatkowo jej ilustracje były prezentowane na międzynarodowych wystawach.

W swojej pracy artystycznej i dydaktycznej łączy różnorodne techniki, od ilustracji książkowych po animacje i grafikę warsztatową. Jest również autorką książek i projektów edukacyjnych, których celem jest rozwój wyobraźni dziecięcej oraz wszechstronnego podejścia do sztuki.

Przedstawione dokumenty

- wniosek przewodni,
- dane wnioskodawcy,
- autoreferat,
- Portfolio / Wykaz osiągnięć artystycznych zawierający również rozdział traktujący o wskazanym dziele „Latorośl”.

Wskazane osiągnięcie

W myśl Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce Art. 219. ust.1, habilitant wskazuje jedno zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne: **jest to projekt Latorośl.**

Ocena

Autorka autoreferatu przedstawia siebie w różnorodny sposób, ukazując bogaty wachlarz swoich działań artystycznych, a tytułowa „Latorośl” wydaje się być tylko początkowo chaotycznym zbiorem różnych form. Pani Bogna Sroka-Mucha, podsumowując swoje przedsięwzięcia z ostatnich sześciu lat po uzyskaniu stopnia doktora, posługuje się nazwą o znaczeniu wieloznacznym, która próbuje zdefiniować jej badania artystyczne, skupiające się na relacjach człowieka z naturą.

Analizując dokumentację wskazanych projektów, można odnieść wrażenie, że sama autorka nie do końca jest pewna, które z działań należy uwzględnić, a które pominąć, co stanowi jej artystyczną tożsamość. Ta tożsamość, choć zarysowana, nie jest w pełni spójna, co zostanie szczegółowo omówione w dalszej części oceny. Asocjacje między poszczególnymi projektami wydają się dość luźne, a szeroki krąg odbiorców, jak również znaczna różnorodność formalna i ekspozycyjna „Latorośli”, utrudniają pełne zrozumienie niektórych z działań. Przyjęty klucz tematyczny, który opiera się na faunie i florze ujętej w pojęciu „latorośli”, wydaje się dość ogólny i bardziej sugeruje dziecko jako centralną postać narracyjną, podczas gdy w rzeczywistości głównym bohaterem jest sama przyroda i nasze interakcje z nią.

Autorka wyjaśnia ten wybór poprzez swoje osobiste doświadczenia: „Odkąd uzyskałam stopień doktora, mój kierunek myślenia rozwijał się w stronę przyrody i ekologii. Duży wpływ na to miała moja przeprowadzka w okolice Puszczy Niepołomickiej”. Przytacza także swoją współpracę z polską edycją „Traveler National Geographic”, gdzie przez wiele lat ilustrowała stałą rubrykę poświęconą alternatywnemu stylowi życia oraz zagrożeniom cywilizacyjnym.

Warto jednak zauważyć, że w autoreferacie brak jednoznacznego wskazania konkretnych problemów zagrożeń ekologicznych. Być może bardziej precyzyjna analiza tych kwestii stanowiłaby interesującą alternatywę dla ogólnych odniesień do kryzysu klimatycznego czy

naszego braku szacunku wobec natury. Brakuje również prostoty metodologii „mniej znaczy więcej”. Sądzę, że w autoreferacie można by pominąć dekorację ścienną w Tabaszowej nad Jeziorem Rożnowskim, która odbiega od większości realizacji formalnie, sięgając motywy ludowe oraz przestrzeń prywatną. Ludowość, poza znaczeniem i rolą roślin, nie przewija się formalnie w żadnym z projektów, z wyjątkiem współpracy studenckiej z Muzeum Tatrzańskim im. Tytusa Chałubińskiego.

„Latorośl” otwiera wystawę Heroin i Heroinek, ten wątek nie wybrzmiewa za bardzo w realizacji artystki. Prezentowane w wystawie „Latorośle zjawiska” sitodruki wydają się raczej dekoracyjnymi rozwiązaniami niż mocny feministyczny głos. Jej zapiski ze spacerów, geometryczne cięcia czy medytacyjne praktyki stanowią interesujący, ale nieciągły element w twórczości, który chętnie bym zobaczyła w szerszym kontekście.

Analizując dalej wskazane prace, należy docenić różnorodność podejmowanych rozwiązań projektowych oraz elastyczność w przechodzeniu między różnymi formami, takimi jak ilustracja, szablon czy komiks. Ta mnogość podejść, choć bogata, posiada również swoje słabsze strony, takie jak niewłaściwie dobrana typografia, która świetnie się sprawdza się w książkach dla dzieci, może okazać się mniej skuteczna w kontekście plakatu.

Kolejnym istotnym aspektem jest sposób ekspozycji prac, które, mimo że oglądam je jedynie w dokumentacji, wydają się być nieco przytłoczone przez architekturę wnętrza, w których są prezentowane. Większość z tych przestrzeni nie odpowiada koncepcji white cube, przez co grafiki Pani Sroki-Muchy konkurują z architekturą i kolorami ścian, co może znacząco wpływać na ich odbiór. Zastanawiam się również, dlaczego autorka rzadko decyduje się na prezentowanie swoich prac w przestrzeniach publicznych - parków, lasów czy pól, które mogłyby stanowić doskonałe tło dla jej artystycznych rozważań o naturze, zamiast polegać na klasycznych formach ekspozycyjnych.

Jednak na szczególną uwagę zasługuje silna strona twórczości Pani Bogny w dziedzinie ilustracji dla dzieci, realizowanej za pomocą książeczek, animacji, wystaw i warsztatów. W tym obszarze artystka podejmuje motywy magicznych właściwości roślin, o których wspomina we wstępie do autoreferatu. Zaintrygowała ją m.in. historia jaskółczego ziela, które średniowieczni alchemicy uważali za dar nieba. Wierzyli oni, że z pomarańczowego soku tej rośliny można było uzyskać „kamień filozoficzny” oraz cudowne remedium na wszelkie dolegliwości.

Autorka szerzej omawia temat magii roślin w swojej indywidualnej wystawie „Latorośl – concept art” w Muzeum Dobranocek w Rzeszowie, gdzie zastosowanie nokturnowych rozwiązań oraz abstrakcyjnych tła ilustracji stanowi ciekawe narzędzie do oddziaływania na wyobraźnię odbiorców. Ważnym elementem tego projektu są także warsztaty edukacyjne, które przeprowadziła autorka z dziećmi i młodzieżą. Wnioskuje z dokumentacji tego przedsięwzięcia, że praca z młodymi ludźmi uwydatnia jej biegłość w ilustracji oraz wrażliwość w doborze kolorystyki i formy.

Moją uwagę zwróciły prezentowane w Belgradzie obiekty leporello i pop-up, które charakteryzują się większą swobodą w formie. Prace o Ramondzie Serbicy, endemicznej roślinie posiadającej niezwykłą zdolność do regeneracji, mogłyby równie dobrze zaistnieć w literaturze młodzieżowej, a ich surowość, zastosowanie flamastrów i wycinanek nadają im wyjątkowego charakteru.

Największą wartość w dorobku artystycznym autorki stanowią jednak dwie książeczki wydane w 2023 roku, „Bajki dla latorośli. Wjuuu i las w nocy” oraz „Bajki dla latorośli. Wjuuu i mimezja”. Szczególnie urzeka koncepcja postaci Wjuuu, który pełni rolę przewodnika po lesie, a także staranność w opracowaniu formatu, wykrojnika, kompozycji, kolorystyki i rozłożenia onomatopej w

książkach. Te elementy świadczą o dogłębnej analizie percepcji dzieci i dużej wrażliwości artystki na potrzeby młodego odbiorcy.

Inne osiągnięcia artystyczne i projektowe Kandydatki

Przed wszystkim należy wskazać, że po uzyskaniu stopnia doktora, Habilitantka podjęła prace nad serią filmów opartych na własnej bajce „Czapu Czipu”. Dzięki wygranej w konkursie, otrzymała dofinansowanie na produkcję serialu, nad którym prace trwały do 2017 roku. Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu Fundacji Animart oraz producentce Marcie Gebhardt. Habilitantka pełniła funkcję nadzoru artystycznego, kierując pracami animatorów Tomasza Głódka, Marcina Wojciechowskiego oraz muzyków Wojciecha Frycza i Mateusza Frankiewicza. Ostatecznie powstało dwadzieścia sześć pięciominutowych odcinków. Istotnym etapem realizacji projektu był również udział w festiwalach oraz pitchingach, stanowiących formę prezentacji projektu. Serial został zaprezentowany na jedenastu festiwalach filmowych, a jego emisja rozpoczęła się 1 grudnia 2017 roku na antenie TVP ABC. Obecnie dostępny jest na platformie vod.tvp.pl.

„Czapu Czipu” to polski serial animowany dedykowany najmłodszym widzom, zwłaszcza dzieciom w wieku przedszkolnym. Serial opowiada o przygodach małego chłopca, Czipu, oraz jego niezwyklej papierowej czapki, Czapu. W każdym odcinku pojawiają się zagadki dźwiękowe i wizualne, które stanowią zapowiedź tematów kolejnych epizodów. Czipu stawia czoła tajemnicom skrywanym przez Czapu, który pełni rolę czarodziejskiego kapelusza, posiadającego niezwykle zdolność naśladowania zachowań ludzi, zwierząt oraz przedmiotów.

Rok 2020 przyniósł współpracę z wydawnictwem Egmont, które opublikowało cztery autorskie książeczki typu boardbook w ramach serii „Czapu Czipu zabawy z wyobraźnią”. W ramach tego projektu, Habilitantka przygotowała autorski tekst, opracowała ilustracje, zaprojektowała layout oraz okładki książek. Dodatkowo, stworzyła wykrojniki dla każdej z rozkładówek, ze względu na nietypowy kształt książki. Seria „Czapu Czipu zabawy z wyobraźnią” otrzymała Nagrodę Rodziców 2020 – Wyróżnienie. Nagroda Rodziców to jeden z najbardziej prestiżowych plebiscytów eksperckich w branży literatury dziecięcej. Co ważne, seria trafiła również na pokonkursową Listę BIS, stanowiącą część konkursu Książka Roku, gdzie znalazła się w gronie tytułów rekomendowanych przez jury.

W 2021 roku, wydawnictwo Harper Kids opublikowało kolejną serię czterech książeczek z cyklu „Czapu Czipu zabawy z ruchem”. W skład serii weszły tytuły: „Ćwicz buzię jak małpka”, „Wyginaj się jak kotek”, „Pływaj jak rybka” oraz „Chowaj się jak wiewiórka”. Kolejne książeczki z tej serii zostały nominowane do Plebiscytu Lokomotywa 2021, gdzie uzyskały wyróżnienia w sześciu kategoriach.

Książeczki stanowiły także inspirację do działań warsztatowych, które miały miejsce od listopada do grudnia 2021 roku w ramach programu „Teatr od dziecka – teatr dla dziecka” w Teatrze Lalek Arlekin w Łodzi. Stanowiły również punkt wyjścia do kolejnych warsztatów, które były prowadzone przez samą Panią Bogę Srokę-Muchę.

Oprócz tej serii, Habilitantka współpracowała z gdańskim wydawnictwem Adamada, publikując książkę dla dzieci „A właśnie że dzień. A właśnie że noc”. W 2019 roku tytuł ten ukazał się również na rynku chińskim, dzięki współpracy z Youth Press Limited. Kolejny tytuł autorstwa Habilitantki

stał się impulsem do prowadzenia warsztatów dla dzieci oraz udziału w konkursach ilustratorskich.

Zainteresowanie wzbudziła także seria wydawnicza stworzona we współpracy z Centrum Badań nad Literaturą i Kulturą dla Dzieci i Młodzieży oraz z Wydawnictwem Naukowym Uniwersytetu Pedagogicznego. Okładki książek z tej serii wyróżniają się wysoką jakością projektową, interesującą kompozycją oraz subtelnym wplecionym w ilustrację przekazem, co czyni je łatwymi w interpretacji i dostępnymi dla szerokiego grona odbiorców. Jak dotąd w serii ukazało się pięć tytułów, a współpraca z projektantką jest kontynuowana.

Równocześnie z pracą nad autorskimi książkami dla dzieci, Habilitantka aktywnie współpracowała z prasą, ilustrując artykuły w magazynach takich jak „Traveler National Geographic”, „Kaleidoscope” oraz „Inspire” w latach 2014–2018. W tym okresie zilustrowała trzydzieści dwa artykuły o tematyce podróżniczej. Prace te wyróżniają się wysoką kulturą wizualną, kreatywnością oraz umiejętnością wyrażania się w medium prasowym, z szacunkiem dla kultury innych krajów z zastosowaniem metaforycznych oraz satyrycznych środków wyrazu.

W 2018 roku Habilitantka zaangażowała się także w projekt filmowy Jana Jakuba Kolskiego – fabularny film „Ułaskawienie”, w ramach którego stworzyła dwuminutową animację, która miała stanowić retrospektywną wizję małego chłopca. Choć animacja ostatecznie nie trafiła do pełnego metrażu, jej finalne kadry zostały docenione za swoją lapidarność i interesującą estetykę.

Dodatkowo, Habilitantka brała udział w dziesięciu wystawach zbiorowych oraz dwóch indywidualnych, prezentując nowe realizacje, takie jak plakaty czy artbooki. W jej pracach można dostrzec także eksperymenty z technikami takimi jak sitodruk czy monotypia.

Dorobek dydaktyczny

Dr Bogna Sroka-Mucha, jak wskazuje w swoich dokumentach, była promotorką czterdziestu dwóch prac magisterskich oraz dwudziestu dziewięciu prac licencjackich. Ta imponująca liczba stanowi odzwierciedlenie jej głębokiego zaangażowania w działalność dydaktyczną, która wyróżnia się zarówno jakością, jak i szerokim zakresem działań. Wiele z prowadzonych przez nią prac dyplomowych zostało uhonorowanych wyróżnieniem, co świadczy o wysokim poziomie merytorycznym i artystycznym, jaki osiągają osoby studenckie pod jej kierunkiem.

Dokumentacja prac dyplomowych wskazuje na ich bogatą różnorodność tematyczną i metodologiczną, co świadczy o dużym nakładzie pracy oraz umiejętności dostosowania programu do indywidualnych potrzeb studentów. Prezentowane prace dyplomowe charakteryzują się wysoką dojrzałością intelektualną i techniczną, co świadczy o profesjonalizmie w prowadzeniu procesu dydaktycznego. W zakresie prac semestralnych z przedmiotu ilustracja, widoczna jest szeroka paleta zastosowanych środków wyrazu, od tradycyjnych technik, przez innowacyjne rozwiązania przestrzenne, pop-upowe, po eksperymenty typograficzne, co wskazuje na otwartość podejścia w pracy twórczej.

Prace te nie tylko charakteryzują się potencjałem artystycznym, ale również posiadają walory edukacyjne i krytyczne, co świadczy o wyjątkowych umiejętnościach mentorskich Pani Bogny. Zwieńczeniem działań dydaktycznych są organizowane przez nią wystawy końcoworoczne, poświęcone tematyce grafiki ilustracyjnej i edytorskiej, w tym wystawy obejmujące różnorodne nurty – od klasycznej ilustracji, przez wektorowe i flat design, aż po autorskie książki oraz gry planszowe.

W ramach swojej działalności dydaktycznej, Habilitantka prowadziła i nadal prowadzi szereg przedmiotów związanych z szeroko pojętą sztuką i designem. W 2021 roku podjęła współpracę z Muzeum Tatrzańskim im. Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem, realizując z udziałem osób studenckich Instytutu Sztuki i Designu projekt konkursowy, którego tematem przewodnim były hasła: „Tatry”, „Witkacy” oraz „Kultura mamy w naturze”. W kolejnej edycji jej podopieczni zajmowali się ornamentyką Podhala, co świadczy o dużym znaczeniu lokalnej tradycji w jej pracy edukacyjnej.

Z dokumentacji wynika, że Habilitantka cyklicznie organizuje wystawy studenckie w Galerii Gablotka Instytutu Sztuki i Designu Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, które stanowią doskonałą okazję do prezentacji twórczości osób studenckich. Ponadto, angażowała się również w pomoc dzieciom z Ukrainy, tworząc projekt „Kolorowanki-pomagajki”, który ma na celu wspieranie młodych osób dotkniętych wojną. Regularnie prowadzi również warsztaty ilustratorskie dla dzieci, które są odpowiedzią na zapotrzebowanie w zakresie edukacji artystycznej najmłodszych.

Konkluzja

Konkludując po zapoznaniu się z dorobkiem dr Bogny Sroki-Muchy, jej realizacjami projektowymi i artystycznymi, pracami naukowo-badawczymi, dydaktycznymi, działalnością warsztatową, kooperacji z rynkiem prasowym oraz wydawniczym oceniam bardzo wysoko. Autorka z pewnością poprzez wypracowany język graficzny wnosi oryginalny wkład w działalność edukacyjną, popularyzatorską i ekologiczną zarówno w kraju, jaki i za granicą. Jej niespożyta energia, kreatywność i łatwość w komunikacji zwłaszcza z dziećmi zasługuje na szczególne podkreślenie. To właśnie ostatnie pokolenie ma realną możliwość kształtowania rzeczywistości na nowo, a edukacja na poziomie podstawowym jest kluczowa dla procesu zmiany. Autorka czyni to poprzez serie wydawnicze, niewielkie wystawy odwiedzane przez najmłodszych czy też bezpośrednio prowadząc warsztaty ilustratorskie.

Ogromna aktywność dr Bogny Sroki-Muchy, Jej autentyczne zaangażowanie w dydaktykę, ilość dyplomantów, uczelni i prowadzonych przedmiotów, udział w konferencjach i projektach badawczych uzbraja Ją w głos prawdziwej mentorki, która poprzez wielość działań nie pozbawia się przenikliwego i empatycznego spojrzenia na otaczające realia.

Po wnikliwym zapoznaniu się dziełem habilitacyjnym, autoreferatem, a także z przedstawionym dorobkiem projektowym dr Bogny Sroki-Muchy stwierdzam, że przedstawiony do oceny materiał odpowiada stawianym wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 roku.

Z pełnym przekonaniem rekomenduję Radzie Dyscypliny Sztuk Plastycznych i Konserwacji i Dzieł Sztuki Uniwersytetu Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie nadanie pani dr Bognie Sroce-Musze stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuk w dyscyplinie Sztuki Plastyczne i Konserwacja Dzieł Sztuki.

dra hab. Anna Witkowska prof. AS

